

Powstanie Warszawskie

Lekcja III – skutki i konsekwencje

Cele kształcenia - ogólne	Cele lekcji
<ul style="list-style-type: none">I, 4. Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich i ustalanie związków przyczynowo-skutkowych.II, 3. Rozróżnianie w narracji historycznej warstwy informacyjnej, wyjaśniającej i oceniającej.II, 4. Objaśnianie związków przyczynowo-skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.	<ul style="list-style-type: none">Uczeń potrafi ocenić skalę polskich strat w powstaniu warszawskimUczeń ocenia realizację celów politycznych powstania
Treści szczegółowe - szczegółowe	
<ul style="list-style-type: none">XXXIV, 4. charakteryzuje polityczną i militarną działalność polskiego państwa podziemnego, w tym formy oporu wobec okupantów;XXXIV, 5. wyjaśnia przyczyny i opisuje skutki wybuchu powstania warszawskiego oraz ocenia postawę aliantów i Związku Sowieckiego wobec powstania.	

Formy:

metoda poszukująca, analiza materiałów źródłowych, dyskusja

Wykaz źródeł i narzędzi:

- Serwis Korzenie Miasta, <https://zdjecia.korzeniemiasta.pl/>
- Tekst o wydaniu rozkazu rozpoczynającego powstanie w kalendarium Muzeum Historii Polski, <https://muzhp.pl/pl/e/1778/komendant-glowny-ak-gen-tadeusz-bor-komorowski-wydal-rozkaz-o-rozpoczeciu-1-sierpnia-1944-r-o-godz-1700-powstania-w-warszawie>
- Wirtualna wystawa IPN poświęcona Akcji „Burza”, https://ipn.gov.pl/strony-zewnetrzne/wystawy/akcja_burza/index.html

Przypomnienie poprzedniej lekcji - po pierwszych sukcesach w dniach 2-4 sierpnia powstańcy przeszli do obrony. - pozbawieni wsparcia sowieków powstańcy musieli ulec lepiej uzbrojonym i wyposażonym siłom niemieckim - 2 października dowództwo powstania podpisało akt kapitulacji	5 minut
Wprowadzenie nauczyciela – po podpisaniu kapitulacji dokonywana jest ewakuacja mieszkańców Warszawy. Jednym z warunków kapitulacji było uznanie walczących za żołnierzy i potraktowanie jako jeńców wojennych. Po ewakuacji miasta rozpoczyna się proces konsekwentnego i planowego niszczenia resztek Warszawy – budynki są wysadzane i palone zgodnie z osobistym poleceniem Hitlera. Warszawa ma być wymazana z mapy i wyburzona do fundamentów. Nauczyciel przedstawia konkretne liczby: Co piąty powstaniec ginie podczas powstania – ok. 10 tys. żołnierzy Ginie 150-200 tys. cywilów – mieszkańców miasta	5 minut

<p>Ponad 600 tys. mieszkańców miasta jest przymusem wysiedlonych, w tym ok 150 tys. Trafia do obozów pracy lub obozów koncentracyjnych.</p>	
<p>Nauczyciel wyświetla na ekranie serwis Korzenie Miasta. Serwis zawiera dane z kilku nałożonych na siebie map lotniczych – użytkownik wybiera spośród nich prawą i lewą mapę. Przesuwając pionową linię może porównywać miasto z różnych momentów: 27 lipca – zdjęcia sprzed wybuchu powstania (widać dachy budynków, widoczny Pałac Saski, nigdzie nie ma dziur po bombach). 12 sierpnia i 5 września – miasto płonie, trudno zorientować się w zdjęciach przez kłęby dymu. 4 listopada – widać, że większość budynków jest spalona i nie ma dachów, stoją same ruiny murów. Na miejskich placach widać leje po bombach, Pałacu Saskiego nie ma są też inne kwartały ulic gdzie nie ma nawet ruin. Warto zwrócić uwagę uczniów, że już przed powstaniem kawałek miasta jest pusty i doszczętnie wyburzony – to teren na którym znajdowało się getto. Zależnie od dostępności urządzeń – uczniowie mogą samodzielnie porównać przedstawione mapy.</p>	5 minut
<p>Praca grupowa – uczniowie dzielą się na 4 grupy. Na podstawie podanych we wstępie informacji każda z nich dokonuje syntezy i opisuje skutki powstania: gr. 1 – społeczne (<i>rozbitcie rodzin, bezprecedensowa migracja w obrębie kraju, każdy stracił kogoś bliskiego, wyniszczenie polskiej inteligencji, rozpoczęcie prześladowań działaczy AK</i>) gr. 2 – militarne (<i>powstanie zakończyło się porażką, rozbita Armia Krajowa straciła jakąkolwiek zdolność bojową.</i>) gr. 3 – polityczne (<i>rozbitcie AK wyeliminowało przeszkodę do sowietyzacji Polski, zajęcie ruin przez Armię Czerwoną „wyzwolenie Warszawy” dało podwaliny pod narrację o kluczowej roli ZSRS w pokonaniu Niemców, polityczna decyzja Stalina o odbudowie Warszawy legitymizowała w oczach wielu Polaków przejęcie władzy przez komunistów.</i>) gr. 4 – ekonomiczne (<i>zniszczenia materialne Warszawy wyceniono w 2004 roku na ponad 18 mld złotych z 1939 roku. Dziś to kwota warta ponad 65 mld zł. Ogromne koszty to też osłabiająca gospodarkę śmierć lub niezdolność do pracy wielu ludzi i koszty związane z opieką i leczeniem inwalidów wojennych</i>) Na pracę grupy mają 10 minut, po nich prezentują swoje wnioski. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje lub uzupełnia głosy uczniów. W dyskusji powinny paść jako najważniejsze skutki opisane powyżej w nawiasach.</p>	20 minut
<p>Czy było warto? Czy decyzja o wybuchu powstania była słuszna? Nauczyciel zachęca uczniów do wyrażenia i uargumentowania własnych opinii. Nauczyciel podsumowując zwraca uwagę, by wystrzegać się myślenia ahistorycznego. Mamy przewagę nad dowódcami powstania, bo wiemy jak potoczyła się historia (wiemy jakie rozmowy toczono dzień po dniu w Londynie i Moskwie, mamy dostęp do wtedy tajnych dokumentów). Natomiast próba rzetelnej oceny decyzji dowództwa (niezwykle trudna), nie powinna wpływać na docenienie bohaterstwa walczących o wolność.</p>	10 minut